

Пар'єва О.О.

асистент кафедри «Облік, аналіз і аудит» Одеського національного політехнічного університету
alexparieva@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. Розглядаються показники інноваційної активності промислових підприємств. Виявлені основні проблеми та причини їх виникнення. Охарактеризовані джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств.

КЛЮЧЕВІ СЛОВА: *інновація, промислове підприємство, активність, статистика.*

ТЕНДЕНЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

АННОТАЦИЯ. Рассматриваются показатели инновационной активности промышленных предприятий. Выявлены основные проблемы и причины их возникновения. Охарактеризованы источники финансирования инновационной деятельности предприятий.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *инновация, промышленное предприятие, активность, статистика.*

TENDENCY OF INNOVATIVE ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF UKRAINE

ABSTRACT. Examining the indexes of innovative activity of industrial enterprises. Basic problems and reasons of their initiation are uncovered. Sources of innovative activity of enterprises are described.

KEY WORDS: innovation, industrial enterprise, activity, statistics.

Інноваційно-активні підприємства відіграють важливу роль в стимулюванні науково-технічного прогресу, підвищенні якості товарів на ринку та подоланні багатьох кризових явищ. Одна із головних проблем української економіки – мала доля інноваційно-активних підприємств в промисловій галузі.

Незважаючи на те, що ефективне функціонування промислових підприємств тісно пов'язано з рівнем їх інноваційної активності, лише невелика частина організацій приділяють цьому питанню достатньо уваги.

Багато підприємств мають в розпорядженні застаріле устаткування, велика частка якого відпрацювала строк корисної експлуатації, нерационально

використовують різні види ресурсів і не займаються розробкою новітніх технологій в своїй діяльності.

Згідно з визначенням інноваційно-активне підприємство – це підприємство, яке витратило кошти на інноваційну діяльність та яке реалізувало інноваційну продукцію протягом останніх трьох років [1]. В Україні менше 14% промислових підприємств відповідають цим умовам.

Згідно статистичним даним (табл. 1) за останні п'ять років частка інноваційно-активних підприємств в промисловості мала найбільші значення у 2012-2013 роках, а в 2014 році вже можна побачити тенденцію до зменшення. Крім того, кількість нових технологічних процесів, що були впровадженні у 2014 році в порівнянні з 2010 зменшилася на 300.

Таблиця 1 – Впровадження інновацій на промислових підприємствах 2010-2014 рр.[2]

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів
2010	11,5	2043
2011	12,8	2510
2012	13,6	2188
2013	13,6	1576
2014	12,1	1743

Розглянувши детальніше динаміку показника, який характеризує впровадження нових технологій за п'ять років (рис. 1), можна побачити, що найменше значення він набував у 2013 році. Тобто, хоча в цей рік інноваційною діяльністю займалися 13,6 % промислових підприємств, нові технології запровадили у кількості 1576. В порівнянні з цим у 2011 році було впроваджено 2510 нових технологічних процесів, хоча доля інноваційно-активних підприємств складала лише 12,8 %. Також, незважаючи на те, що цей показник як зменшувався так і збільшувався, в цілому можна помітити, що кількість нових технологічних процесів зменшується, адже у 2014 році їх значення (1743), хоча і збільшилось на 167 у порівняння з 2013 роком (1576), не досягло навіть рівня 2010 року (2043).

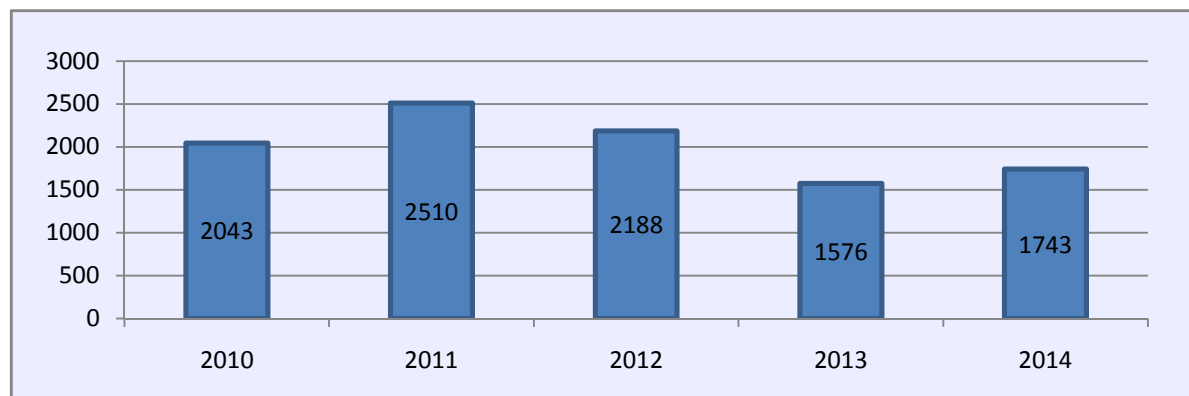

Рисунок 1 – Впроваджені нові технологічні процеси промисловими підприємствами 2010-2014 рр.

Можна зробити висновок, що на інноваційно-активних підприємствах новим розробкам приділяють менше уваги ніж раніше. І якщо не вирішувати проблеми у цій сфері на даному етапі, у майбутньому ситуація може ще більше погіршитися.

Розглянемо структуру витрат, за рахунок яких фінансувалася інноваційна діяльність (табл. 2) [2]. Згідно із статистичними даними все менше витрат виділяється підприємством на інновації (7695,9 млн. грн. у 2014 році в порівнянні із 14333,9 млн. грн. у 2011 році). Це являється наслідком кризових явищ в економіці, так як підприємство вимушено в першу чергу спрямовувати свої витрати на недопущення стану банкрутства і не завжди має достатньо коштів на розробку нових технологій, хоча це б і дало можливість отримати значні переваги над конкурентами на ринку. Безперервне зменшення витрат у цій сфері можна бачити починаючи з 2011 року.

Таблиця 2 – Джерела фінансування інноваційної діяльності

Рік	Загальна сума витрат, млн. грн.	У тому числі за рахунок коштів, млн. грн.			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8

Представимо у вигляді графіку різні види джерел фінансування інноваційної діяльності за 2010-2014 рр. (рис. 2).

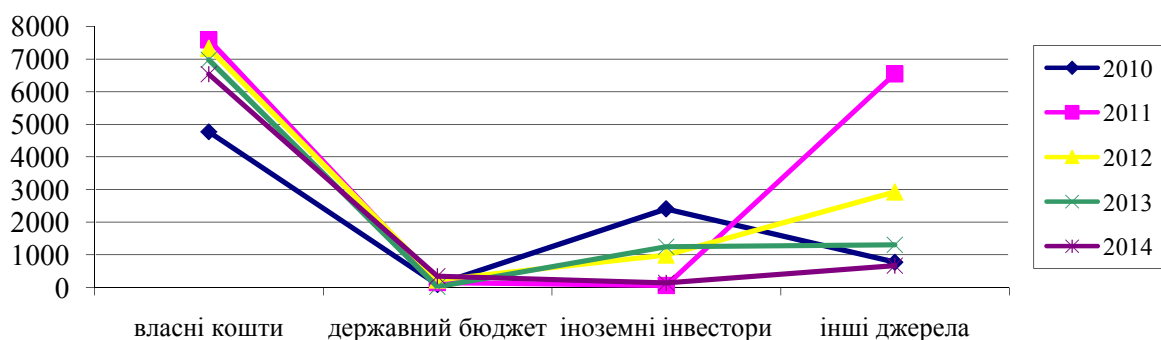

Рисунок 2 – Порівняння джерел фінансування інноваційної діяльності за 2010-2014 рр.

З графіку видно, що майже вся інноваційна діяльність підприємств фінансувалася за рахунок власних коштів, а держава відігравала незначну роль в інноваційному розвитку країни на протязі всього періоду. Недостатня зацікавленість іноземних інвесторів пояснюються низькими показниками ефективності інновацій в цілому по країні.

Однак можна спостерігати і позитивну тенденцію в Україні. Так, **школа бізнесу INSEAD і Всесвітня організація інтелектуальної власності визначила місце України в Глобальному інноваційному індексу як 63 із 143**

країн, тоді як у 2013 році країна займала лише 71 із 142 місце [3]. Однак індекс має від'ємне значення (-0,45), а інноваційна ефективність склала -0,73. Тобто на міжнародному рівні (у порівняння з іншими країнами світу) інноваційна діяльність підприємств України неефективна та має багато невирішених проблем.

Отже, в цілому інноваційна активність промислових підприємств країни в останні роки має тенденцію до зниження, що проявляється як в зменшенні долі підприємств, які займаються розробкою інновацій, так і в обмеженні витрат в цій сфері. На міжнародному рівні інноваційна діяльність України неефективна, що робить її непривабливою для зовнішніх інвесторів. Слід розвивати методики розробки та впровадження інновацій на промислових підприємствах, які б мінімізували витрати на ці процеси для досягнення максимальної ефективності нововведень.

Література

1. Економічна енциклопедія // ред. кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Київ: Академія, 2000. – Т.1. – 864 с.
2. Наукова та іноваційна діяльність (1990-2014pp.) – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану.
3. Глобальний інноваційний індекс. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/> – Назва з екрану.